

Урок мужності

Для учнів 3-4 класів

Розробку підготувала Отечко Людмила Григорівна, учитель початкових класів Переяслав-Хмельницької ЗОШ І-ІІІ ст, №7, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист

Мета заходу:

- формування в учнів почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії та героїчного минулого;
- виховання громадянських почуттів, свідомої соціальної активності та відповідальності;
- формування й розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Вітчизни, на прикладі подвигу людей старшого віку та дітей війни;
- формування інтересу до літератури про Велику Вітчизняну війну.

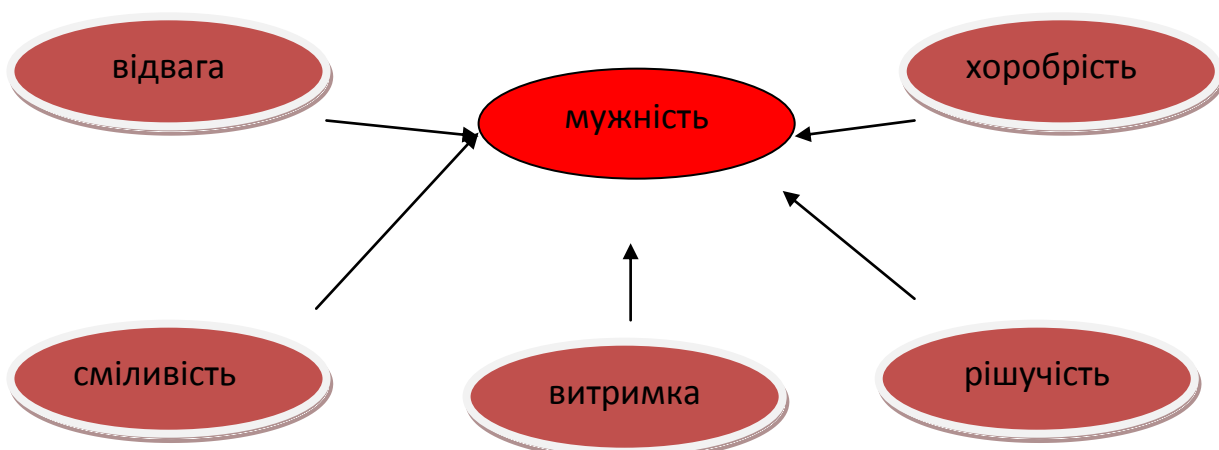
Обладнання:

Фотографії учасників війни, плакати, фонограми пісень про війну.

Хід заходу

Учитель: Дорогі діти, у нас зараз відбудеться незвичайний урок. Сьогодні ми будемо говорити про мужність. Що ж ми розуміємо під словом «мужність»?

(Створення «Павутинки» слова «Мужність»)

Учитель: В тлумачному словнику записано: «**Мужність** – це риса характеру людини, у якій поєднуються хоробрість, рішучість, витримка, відвага, сміливість тощо».

А ось як написала про це одна відома поетеса у своєму вірші, який так і називається – «Мужність»:

*Ми знаєм, що нині лежить на вагах
І що відбувається нині.
Час мужності пробив на наших часах
І мужність нас не покине.*

Все далі в історію відходять жорстокі битви Великої Вітчизняної війни, в яких наш народ проявив справді героїчну мужність, відстояв честь і незалежність Батьківщини. Уже давно на місці руїн і попелищ вирости світлі квартали міст, нові заводи і фабрики, здається, ніщо не нагадує про війну.

Але ніколи не будуть забуті імена тих, хто в тяжкій для нашої країни час здійснив неповторні подвиги, хто не пощадив самого життя, заради щастя нинішніх поколінь.

Подумайте тільки, яке величезне щастя випало наступним поколінням – 69 років мирного життя.

Так, саме 69 років над нами тихе, мирне небо. Ми радіємо, що можна спокійно навчатися, мріяти, жити. Але потрібно завжди пам'ятати, якою дорогою ціною завойоване наше щастя.

1941 рік, червень, суботній день. Люди готувалися до недільного відпочинку. Червень – найчарівніша пора в Україні. Уявіть собі ... Усе навкруги в красі та силі ... Розквітають сади і луки, з поля чути п'яний аромат скошеної трави ... І раптом – війна.

Війна... Вам, діти, це слово відомо лише з історії, розповідей ветеранів-фронтовиків, зі спогадів про суворі минувші дні. Я впевнена, якщо комусь із вас довелося чути розповіді людей, котрі пережили це страхіття, то вислухали з завмиранням серця, як якусь незвичайну страшну історію. Давайте й ми з вами на

нашому уроці згадаємо ті страшні події, ті незвичайні подвиги, щоб потім пам'ятати про них усе життя.

22 червня 1941 рік, о 4-ій годині ранку, коли вся наша країна спокійно відпочивала від денних турбот, фашистська Німеччина, без оголошення війни, вчинила варварський напад на нашу Батьківщину. Саме в цю чарівну ніч ворожі бомби і снаряди впали на мирну землю. Україна стала ареною жорстоких смертельних боїв: 57 дивізій, 1500 літаків, 1200 танків були направлені на неї...

Минули дні і роки пролетіли,
А дня того забутніх то не міг.
Тут навіть сосни з горя посивіли,
Тут навіть камінь плаче край доріг.
Хіба ж забудеш, як палили хати?
Гойдались мертві у страшній петлі,
І на шляху валялися хлоп'ята,
Багнетами прибиті до землі.
Хіба ж забудеш, як сліпого діда
В звірячій злобі витягли крізь дим.
До танків прив'язали людоїди
І розірвали надвоє живим.

Фашисти хотіли зруйнувати все, що було створено розумом та працею людей. А що вони хотіли зробити з самим українським народом? Частина його знищити, а частину перетворити в рабів.

Мій перший вірш написаний в окопі,
на тій сипкій од вибухів стіні,
коли згубило зорі в гороскопі
моє дитинство, вбите на війні.

Лилась пожежі вулканічна лава.
Горіла хата. Ніч здавалась днем.

І захлиналась наша переправа
через Дніпро – водою і вогнем.

Гула земля. Сусідський плакав хлопчик.
Хрестилась баба, і кінчався хліб.
Двигтів отой вузесенький окопчик,
де дві сім'ї тулились кілька діб.

О перший біль тих не дитячих вражень,
який він слід на серці залиша!
Як невимовне віршами не скажеш,
чи не німою зробиться душа?!

Це вже було ні зайчиком, ні вовком –
кривавий світ, обвуглена зоря! –
а я писала мало не осколком
великі букви, щойно з букваря, –

той перший віршик, притулившись скраю,
щоб присвітила поночі війна.

Який він був, я вже не пам'ятаю.

Снаряд упав – осипалась стіна. (Ліна Костенко)

Влаштувалися десятки тюрем, таборів для військовополонених, в яких знущалися жорстоко і бездушно над нашими людьми. Фашизм приніс з собою звірства, розруху, голод, сльози, смерть. У страхітливому вогнищі війни народилися мільйони героїв, чиї подвиги стали легендою і вічно житимуть у віках, викликатимуть захоплення і велику шану всіх наступних поколінь вільних і чесних людей світу. Є герої відомі всім, є герої – маловідомі, а є – і взагалі нікому невідомі. Але ж значення подвигу, його цінність, вимірюється не знаменитістю.

На знаменитість ніхто із героїв в ті моменти і не розраховував. Просто вони знали і завжди собі повторювали: «Якщо не я, так хто ж...». І з молитвою на губах, з ім'ям матері, дружини чи дитини, солдати здійснювали неймовірні подвиги.

Наші люди проявили неповторну мужність, відстоюючи волю і незалежність своєї Батьківщини. За героїчні подвиги у Великій Вітчизняній війні звання Героя Радянського Союзу удостоєно понад **11 тисяч чоловік**. В числі відважних захисників Вітчизни були і діти.

Учитель: Перед заняттям кожна з груп отримала завдання: проаналізувати ті відомості, які отримали під час уроків, екскурсій, у позаурочний час і дати їм оцінку.

(У групах учні працюють, використовуючи метод «Шести капелюхів» Едварда де Боно)

Метод «Шість капелюхів»

Білий капелюх – збір інформації про війну на території Переяславщини.

Червоний капелюх – відчуття, враження про війну.

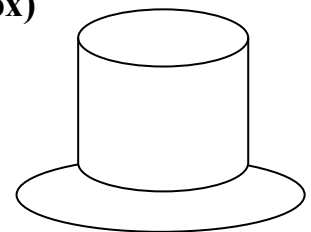
Жовтий капелюх – користь, вигода під війни.

Чорний капелюх – негативні сторони війни.

Зелений капелюх – дослідження, нові ідеї.

Синій капелюх – мислення про мислення.

Повідомлення учнів 1-ої творчої групи (Білий капелюх)

У перші дні війни у всьому Переславському районі активно формувалися загони народного ополчення і винищувальні батальйони для боротьби з

диверсантами. Вже станом на середину липня 1941 року захищати свою Батьківщину пішли 10 тисяч мешканців міста та району. Інтенсивно з перших днів війни велося будівництво оборонних споруд у районі сіл Андруші, В'юнище, Дівички, Єрківці, Стовп'яги.

17 вересня 1941 року німецькі війська увійшли до міста. Період окупації міста тривав до 22 вересня 1943 року. Уже навесні 1942 року було знищено 400 осіб – місцевих євреїв. На території Вознесенського монастиря фашисти здійснювали масові розстріли переяславців. У місті діяло два табори радянських військовополонених. Один – на території колишнього будинку піонерів, інший – на території колгоспу імені Чапаєва (с.Підварки).

Окупанти, встановивши режим терору та насильства, не змогли зламати дух переяславців і залякати їх. Розпорядження фашистської влади доволі часто саботувалися, люди псували сільськогосподарський реманент, машини, ховали хліб і худобу. Мешканці міста допомагали партизанам одягом, продуктами харчування, медикаментами, зброєю.

Окрема сторінка окупаційного режиму стосується відступу німецьких військ, які залишали за собою «спалену» землю. У Переяславі, в останній день окупації, озвірілі нелюди без будь-яких підстав розстріляли близько 600 осіб. Місто зазнало значних матеріальних збитків. Знищено мости, низку промислових підприємств, адміністративних і господарських будівель, спалено комплекс будівель Вознесенського монастиря і приміщення колегіуму, у стінах якого викладав лекції славетний український мислитель Григорій Сковорода.

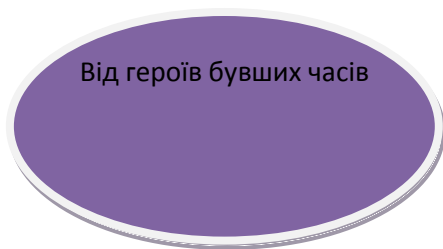
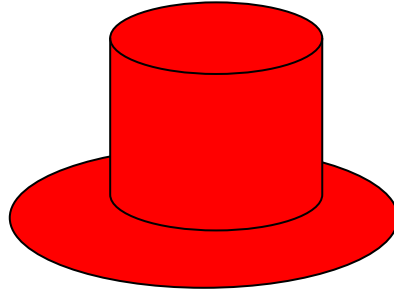
Переяслав було визволено 21 вересня 1943 року воїнами 178 та 183 танкових бригад 10-го танкового корпусу 40-ї армії. Настав час для відбудови і допомоги фронту, але у багатьох сім'ях лилися сльози і в очах матерів та жінок стояв смуток.

Сльози смутку роним на могили
Тих, кого продовжуємо любити,
Що навічно у землі спочили,
Нам у щасті заповівши жити.

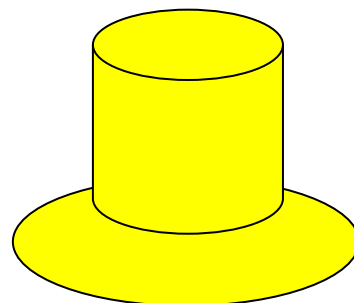
(Слова з пісні «З гіркотою свято Перемоги»)

Повідомлення 2-гої творчої групи (Червоний капелюх)

Ми підготували пісні, які звучали у роки війни і пропонуємо їх вашій увазі

Повідомлення учнів 3-ої творчої групи (Жовтий капелюх)

Випуск зброї – великий прибуток їх господарям.

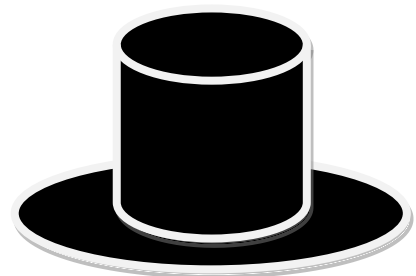
Розвиток нафтопереробної промисловості, адже це – бензин, мастила для військової техніки.

Працює легка промисловість і дає одяг та омуницю військовим.

Фермерські господарства дають продукти харчування.

Великі промисловці заробляють на війні свої статки.

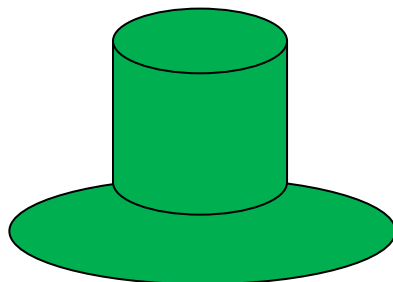
Повідомлення учнів 4-ої творчої групи (Чорний капелюх)

За роки війни влаштовувалися десятки тюрем, таборів для військовополонених, в яких знущалися жорстоко і бездушно над нашими людьми.

Фашизм приніс з собою звірства, розруху, голод, сльози, смерть.

Повідомлення учнів 5-ої творчої групи (Зелений капелюх)

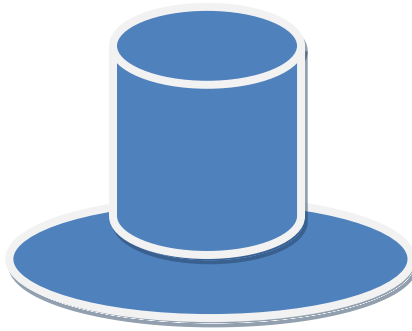
Що можуть люди зробити, що не було війни, щоб діти не залишалися сиротами, що не плакали матері та жінки, щоб не приходив «груз-200»?

На нашу думку, люди мають вміти домовлятися і думати про наслідки своїх вчинків та намірів.

У нас зараз іде війна. Не ми її розпочали, але наслідки її уже страшні: гинуть патріоти своєї держави, діти, мирні жителі.

Повідомлення учнів 6-ої творчої групи (Синій капелюх)

Ні одна війна, за щоб вона не велася, не варта людського життя. Життя дається людині один лише раз. Воно безцінне . Але вже якщо вона до нас прийшла, ми маємо захищати рідну землю і допомагати її захисникам. Ми хочемо миру рідній землі!

Учитель: Ви ще зовсім юні, але правильно розумієте, що війна – це лихо і вона зараз у нашому домі, рідній неньці-Україні. І сьогодні, як ніколи, актуальні слова Олександра Підсухи.

До вас, які разом зі мною
Вчитесь перемагати в бою,
Що завтра вирушать до бою
За рідну землю, честь свою,
У кого дім за небозводом,
Де кат сваволить і гуля...
Та байдуже, хто звідки родом, –
До всіх звертаюсь я.
Ніхто не матиме свободи,
Поки фашизм іще живий.

Хто з рабства визволить народи,

Якщо не ми?

Скоріше в бій!

Лише в цьому вбачаю сутнє.

Тому й збираємося в путь,

Щоб їм відкрити яснє майбутнє,

А нам – загубленє вернуть.

Ми всі віримо, що зовсім скоро закінчиться ця війна, і на рідній землі
запанує мир!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асланова Т.А. Використання методу різнокольорових капелюшків Едварда до Боно на уроках гуманітарних дисциплін: Метод. Посібник. – Херсон: РПО, 2005. – 22с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: [підручник] / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2008.
3. Третяк О.П. Виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів. Частина I / О.П. Третяк. – Х : Вид. група «Основа», 2013.
4. Бойко О.Д. Історія України. – К.: «Академія», 2002.
5. Зворушливі вірші про Україну, Батьківщину та її мужніх синів [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://www.ogo.ua/articles/view/2014-08-24/51742.html>.
6. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / Уклад., комент. В.Ю. Короля. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002.
7. Переяслав у віках. Наукове видання. Упорядники Коцур В.П., Колибенко О.-К. : ТОВ «Світ успіху», 2007. – 255с.
8. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України. Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. – Х.: ВД «Школа», 2007.
9. Пісні часів Великої Вітчизняної війни http://xmusic.me/q/l5a95rTS5c6Q0XqE1JKCs8GD66Dct8a840anx7bOi8Cfvp3wtIaq1enLmvuFyL_iVINbuaGg8YjWm9E/
10. Полонська-Василенко Нова Історія України: Т 1, 2. До середини XVII століття. – К.: Либідь, 1992.